

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Юридичний факультет

**ПРОГРАМА
ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ**

(обов'язковий)

Реалізується в межах освітньо-наукової програми *Право*
за спеціальністю *081 «Право»*
на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти

Суми – 2021

Розробники: Арістова І.В. Арістова І.В., д.ю.н., професор, зав. кафедри
(підпис) адміністративного і інформаційного права
(прізвище, ініціали) (вчений ступінь та звання, посада)

Запара С.І. Запара С.І. д.ю.н., професор кафедри приватного
(підпис) та соціального права
(прізвище, ініціали) (вчений ступінь та звання, посада)

Розглянуто, схвалено та затверджено рішенням вченої ради юридичного факультету	протокол від <u>22.09.2021</u> .№ <u>1</u>
	Голова вченої ради <u>Роговенко О.В.</u> (підпис) Роговенко О.В. (прізвище, ініціали)

Погоджено:

Гарант освітньої програми Арістова І.В. Арістова І.В.
(підпис) (ПБ)

Декан факультету, де реалізується освітня програма Роговенко О.В. Роговенко О.В.
(підпис) (ПБ)

Завідувач відділу аспірантури та докторантури, де реалізується освітня програма Костель М.В. Костель М.В.
(підпис) (ПБ)

Методист відділу якості освіти, ліцензування та акредитації Важенина Р.О.
(підпис) (ПБ)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 30.09. 2021 р.

ВСТУП

Педагогічна практика є обов'язковим компонентом освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії і має на меті набуття здобувачем необхідних педагогічних компетентностей.

У програмі педагогічної практики висвітлюються організаційно-методичні засади практичної професійної підготовки здобувачів. Практика організовується та проводиться відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), (Постанова Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261), Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти (наказ Міністерство освіти і науки України від 11.07.2019 № 977), інших нормативних документів Міністерства освіти і науки України та «Положення про педагогічну (викладацьку) практику здобувачів ступеня доктора філософії у Сумському національному аграрному університеті» затвердженого рішенням вченої ради Сумського національного аграрного університету, протокол №4 від 26.10.2020 р.

Загальний обсяг педагогічної практики складає 120 годин (4 кредити). Терміни проходження практики – 3 курс, 6 семестр. В процесі педагогічної практики здобувачів ступеня доктора філософії здійснюється оволодіння ними сучасними методами, формами та засобами навчання, формування на основі отриманих у вищому навчальному закладі знань, професійних вмінь для вирішення конкретних навчально-виховних задач в умовах реального педагогічного процесу, виховання потреби систематично оновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

Педагогічна практика сприяє розвитку професійної самосвідомості, культури спілкування, формуванню теоретичної, практичної та особистісно-мотиваційної складових професійної компетентності практикантів. Крім того, під час її проходження у аспірантів формуються уміння педагогічної діяльності та починає складатися власний творчий стиль педагогічної діяльності.

1. Мета та завдання педагогічної практики

Метою педагогічної (викладацької) практики є розвиток викладацьких компетентностей здобувачів ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право».

Завданнями педагогічної (викладацької) практики є розвиток у здобувача:

- уміння розробляти та реалізовувати освітній компонент у межах спеціальності 081 «Право»;
- здатності формувати ефективну стратегію навчання-викладання оцінювання відповідно до цілей та результатів навчання, в тому числі у віртуальному освітньому середовищі Moodle;
- здатності використовувати знання зі спеціальності 081 «Право» у викладанні юридичних дисциплін;
- здатності застосовувати різні методи викладання та форми рефлексії;
- уміння аналізувати процес навчання, в тому числі оцінювати своє викладання відповідно до навчальних цілей;
- здатності працювати у цілеспрямованій взаємодії зі студентами, використовуючи інтерактивні методи відповідно до ситуації;
- уміння співпрацювати з різними стейкхолдерами освітнього процесу (академічною спільнотою, студентами, адміністративними службами тощо).

Під час проходження педагогічної практики здобувач вищої освіти повинен здобути:

Загальні компетентності:

1. Здатність вчитися, оволодівати сучасними знаннями, самовдосконалюватись та формувати системний науковий світогляд.
3. Здатність до абстрактного креативного мислення, виявлення, отримання, систематизації, синтезу й аналізу інформації з різних джерел із застосуванням сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності.
5. Здатність генерувати нові ідеї та приймати обґрунтовані рішення для досягнення поставлених цілей.

7. Здатність до участі у роботі вітчизняних та міжнародних дослідницьких колективів з вирішення наукових і науково-освітніх завдань.

8. Здатність виявляти ініціативу, брати на себе відповідальність, мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

12. Здатність планувати та проводити навчальні заняття, використовуючи компетентнісний підхід (підхід, що базується на результатах навчання).

Фахові компетентності:

1. Здатність формулювати наукову проблему, робочі гіпотези досліджуваної проблеми, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики, здійснювати просвітницьку та педагогічну діяльність у межах спеціальності «Право», застосовуючи традиційні та інноваційні методи, прийоми, засоби тощо.

9. Ведення діалогу й аргументування під час наукових і ділових дискусій, переговорів, судових дебатів, публічного виступу в судах та інших органах.

За результатами проходження педагогічної практики здобувачі мають досягти таких результатів навчання (РНД) та буде здатний продемонструвати:

1. Володіти концептуальними та методологічними знаннями в галузі права та бути здатним застосовувати їх до педагогічної діяльності.

2. Вміти доступно, на високому науковому рівні доносити сучасні наукові знання та результати досліджень до здобувачів.

3. Володіти навичками усної і письмової презентації результатів власних досліджень рідною та іноземною мовами.

4. Дотримуватись етичних норм, враховувати авторське право та норми академічної доброчесності у науково-педагогічній діяльності.

2. Структура педагогічної практики

Педагогічна (викладацька) практика, як правило, передбачає такі етапи:

– Формування календарного плану роботи з урахуванням чинного розкладу занять;

- Розроблення частини освітнього компонента, враховуючи формулювання результатів навчання, обґрунтування стратегії викладання-навчання-оцінювання, погодження із керівником практики;
- Відвідування занять з дисципліни, в межах якої реалізується програма практики;
- Проведення 5 занять з дисципліни, з обов'язковою присутністю керівника практики на усіх заняттях;
- Проведення відкритого заняття з дисципліни з долученням до звіту із педагогічної (викладацької) практики протоколу відкритого заняття;
- Оформлення звіту та оцінювання.

Методи навчання

1. Методи навчання за джерелом знань:

1.1. *Словесні*: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), лекція, робота з книгою (читання, переказ, складання плану, конспектування, опорних конспектів тощо).

1.2. *Наочні*: демонстрація, ілюстрація.

1.3. *Практичні*: практична робота.

2. Методи навчання за характером логіки пізнання.

2.1. *Метод порівняльного правознавства (компаративний метод)* – полягає у вивченні та використанні правового регулювання схожих правовідносин у різних правопорядках та правових системах з урахуванням не лише юридичного змісту того чи іншого правового інституту, а й причини його появи в конкретній національній правовій системі та форми історичного розвитку. Це дозволяє визначити універсальні та специфічні закономірності розвитку інформаційно-правових явищ.

2.2. *Метод комплексного аналізу* – ґрунтується на одночасному використанні для вирішення конкретного завдання наукового інструментарію, що використовується декількома різними науками, наприклад юриспруденції та інформатики.

2.3. *Метод системного аналізу* – ґрунтується на розгляді конкретного явища, як певної системи, в якій складові частини (елементи) функціонують з певною метою. Сутність полягає у виявленні елементів та взаємозв'язків між ними з метою подальшого аналізу їх взаємодії.

2.4. *Метод конкретних соціологічних досліджень* – полягає у використанні аналізу статистичних даних, у тому числі і даних судової, правозахисної та правозастосовної статистики тощо.

2.5. *Історичний метод* - ґрунтується на вивченні історії становлення та розвитку того чи іншого правового інституту, поняття, категорії тощо .

3. Методи навчання за характером та рівнем самостійної розумової діяльності здобувачів.

3.1. *Проблемний* (чи проблемно-інформаційний)

3.2. *Частково-пошуковий (евристичний)*

3.3. *Репродуктивний*

3.4. *Пояснювально-демонстративний*

4. Активні методи навчання - використання технічних засобів навчання, диспути, круглі столи, використання проблемних ситуацій, використання опорних конспектів лекцій.

5. Інтерактивні технології навчання - використання мультимедійних технологій, case-study (метод аналізу конкретних ситуацій), діалогове навчання, співробітництво здобувачів (кооперація).

Методи контролю

1. Рейтинговий контроль за 100-бальною шкалою оцінювання ЄКТС
2. Проведення проміжного контролю протягом семестру (проміжна

атестація)

3. Полікритеріальна оцінка поточної роботи здобувачів:

- рівень знань, продемонстрований на семінарських заняттях;
- активність під час обговорення питань, що винесені на заняття;
- експрес-контроль під час аудиторних занять;
- самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань;
- написання рефератів;
- результати тестування;
- письмові завдання при проведенні контрольних робіт.

4. Пряме врахування у підсумковій оцінці виконання здобувачем певного індивідуального завдання :

- навчально-дослідна робота;
- навчально-практичне дослідження із презентацією результатів тощо.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
60-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

Вимоги до змісту та форми звітних документів про педагогічну (викладацьку) практику регламентуються «Положенням про педагогічну (викладацьку) практику здобувачів ступеня доктора філософії у Сумському

національному аграрному університеті» затвердженим рішенням вченої ради Сумського національного аграрного університету, протокол №4 від 26.10.2020р. код доступу:

<http://science.snau.edu.ua/wp-content/uploads/2020/10/PedPracticaAsp.pdf>

12. Рекомендована література

1. Соколов, Е. Німецька методика права: навчальний посібник / Е. Соколов, С. Роснер, Р. Мельник ; Дюссельдорфський університет ім. Генріха Гейне; КНУ ім. Т. Шевченка. Херсон : Видавничий дім "Гельветика", 2019. 136 с.

2. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник / В. М. Нагаєв; Харківський Національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва. К.: Центр учбової літератури, 2007. 232с.
https://lib.snau.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_13/cgiirbis_64.exe

3. Чубур, Н. В. Впровадження інноваційних освітніх технологій під час викладання суспільно-політичних дисциплін: наукове издание. Наука і методика. Вип. 16. Збірник науково-методичних праць / Міністерство аграрної політики України. К. : Аграрна освіта, 2008. С. 26-29

4. Каплінський В. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник / В. В. Каплінський. Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015. 224 с.
https://lib.snau.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_13/cgiirbis_64.exe

5. Методика викладання положень Європейської конвенції з прав людини і прецедентного права Європейського суду з прав людини у юридичних вищих навчальних закладах: лекція доцента С.Гончаренка. Право України. 2011. №7. С. 251-268

6. Бар'яхтар, В. Г. Практичний аспект підготовки студентів у процесі навчання. Педагогіка і психологія : Науково-теоретичний та інформаційний журнал Академії педагогічних наук України. 2007. № 4. С. 40-43

7. Еш, Світлана. Відкриті заняття у вищих навчальних закладах як форма контролю процесу навчання. Вища школа: Науково-практичне видання. 2012. № 3. С. 84-91 .

8. Педагогіка: навчальний посібник / упоряд. І. М. Богданова. Харків : ТОВ "Одіссей", 2003. 352 с.
https://lib.snau.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_13/cgiirbis_64.exe

9. Рашкевич Ю. М. Болонський процес і нова парадигма вищої освіти: монографія / Ю.М. Рашкевич. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 168 с.

10. Білан, Л. Л. Компетентність науко-педагогічного працівника. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Вип. 199. Ч. 1. Серія "Педагогіка. Психологія. Філософія" : збірник наукових праць. К. : НУБІПУ, 2014. С. 39-46
https://lib.snau.edu.ua/cgibin/irbis64r_13/cgiirbis_64.exe

ДОДАТОК

до робочої програми навчальної дисципліни (силабуса)
ОК 13 Педагогічна практика

Таблиця – Узгодження результатів навчання з дисципліни (РНД) з
програмними результатами навчання (ПРН) ОНП Право,
спеціальність 081 ПРАВО

Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента здобувач очікувано отримає...»	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК						
	ПРН 1	ПРН 5	ПРН 13	ПРН 14	ПРН 16	ПРН 18	ПРН 26
<u>ДРН1.</u> володіти концептуальними та методологічними знаннями в галузі права та бути здатним застосовувати їх до педагогічної діяльності.		+			+		+
<u>ДРН2.</u> вміти доступно, на високому науковому рівні доносити сучасні наукові знання та результати досліджень до здобувачів.	+		+			+	
<u>ДРН3.</u> володіти навичками усної і письмової презентації результатів власних досліджень рідною та іноземною мовами.	+						
<u>ДРН 4.</u> дотримуватись етичних норм, враховувати авторське право та норми академічної доброчесності у науково-педагогічній діяльності.		+		+			